

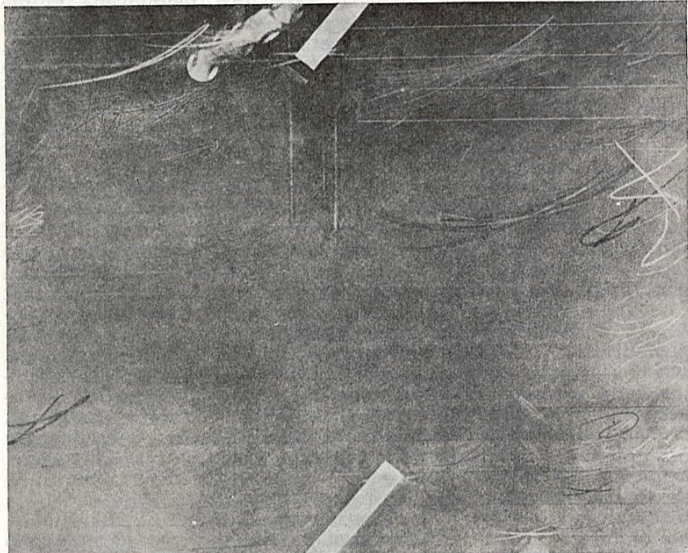
menutu psihološku potrebu. Mi se ponašamo kao da nemamo tu potrebu, a zato što ne možemo verovati u život posle smrti više volimo da ne radimo ništa u vezi s njim. Prostoumniji ljudi slede svoja osećanja i, kao u Italiji, prave sebi spomenike je-zive lepote. Katoličke miše za dušu su na znatno višem nivou, zato što su otvoreno namenjene psihičkoj dobrobiti pokojnika i nisu samo zadovoljavanje žalostivih osećanja. Ali sigurno je da se najviša primena duhovnog napora u korist preminulih nalazi u uputstvima *Bardo Thödol*-a. Ona su tako detaljno i celovito prilagođena vidljivim promenama u stanju mrtvog čoveka, da se svaki ozbiljan čitalac mora upitati nisu li te mudre stare lame, možda, nakon svega, nazrele četvrtu dimenziju i skinule veo s najveće tajne života.

Ako istina uvek mora da bude razočarenje, onda se čovek oseća nagnanim da dopusti bar toliko stvarnosti viziji života u *Bardo*-u. U svakom slučaju, i ako ništa drugo, bar je neočekivano originalno otkriti da je stanje posle smrti, o kojem je naša religiozna imaginacija oformila najgrandioznije koncepte, obojeno žarkim bojama kao užasavajuće sanolikio stanje progresivno degenerativne ličnosti. Najviša vizija dolazi ne na kraju *Bardo*-a, već odmah na početku, u trenutku smrti; ono što se događa posle toga je sve dublje spuštanje u iluziju i zamračenje, sve do poslednje degradacije novog fizičkog rođenja. Duhovni klimaks se dostiže u trenutku kada se život završava. Ljudski život je, stoga, nosilac najvišeg savršenstva koje je moguće postići; on sâm stvara karmu koja mrtvom čoveku omogućava da boravi u trajnoj svetlosti Praznine, bez prihvatanja za bilo koji objekat, i da se tako odmori na glavčini točka ponovnog rođenja, oslobođen svih iluzija postanja i propadanja. Život u *Bardo*-u ne donosi nikakve večne nagrade ili kazne već samo silazak u novi život koji će poneti čoveka bliže njegovom konačnom cilju. Ali taj eshatološki cilj je ono što on sâm rađa kao poslednji i najviši plod muka i težnji zemaljskog postojanja. To stanovište nije samo uzvišeno, ono je mužansko i herojsko.

Degenerativni karakter *Bardo* života dopunjuje se spiritua-lističkom literaturom Zapada, koja stalno pruža mučan utisak o potpunoj praznini i banalnosti opštenja sa »svetom duhova«. Naučni um ne okleva da objasni te izveštaje kao emanacije nesvesnog kod »medijuma« i onih koji učestvuju u seansi, te da čak proširi to objašnjenje na opis »Onog Života« dat u *Tibetanskoj knjizi mrtvih*. Neporeciva je činjenica da je cela knjiga stvorena od arhetipskog sadržaja nesvesnog. Iza njega ne leže — i u tome je naš zapadnjački razum potpuno u pravu — nikakve fizičke ili metafizičke stvarnosti, već »samo« stvarnost psihičkih činjenica, podaci psihičkog iskustva. Bez obzira da li je stvar »data« subjektivno ili objektivno, ostaje činjenica da jeste. *Bardo Thödol* ne kaže ništa više, pošto ni njegovih pet Dhyani Buda nisu ništa više nego psihički podaci. Upravo je to ono što mrtav čovek treba da shvati, ukoliko mu već nije postalo jasno tokom života da su njegovo psihičko biće i davalac svih podataka jedno isto. Svet duhova i bogova nije doista »ništa do« kolektivno nesvesno u meni. Okrenuti tu rečenicu tako da glasi: Kolektivno nesvesno je svet bogova i duhova izvan mene, ne traži nikakvu intelektualnu akrobatiku, već ceo ljudski život, možda mnogo života rastuće *dovršnosti*. Uočite da ne govorim »rastuće savršenosti«, zato što oni koji su »savršeni« prave sav-
svim različitu vrstu otkrića.

Bardo Thödol je započeo kao »zatvorena« knjiga i takav je ostao, bez obzira kakvi se komentari mogu o njemu napisati. Jer to je knjiga koja će se otvoriti samo duhovnom razumevanju, a to je sposobnost s kojom se nijedan čovek ne rađa, već može jedino da je stekne kroz posebne vežbe i posebno iskustvo. Dobro je što takve knjige, za sve namere i svrhe »nepotrebne«, postoje. One su namenjene onim »čudnim ljudima« koji više ne obraćaju mnogo pažnje na koristi, ciljeve i značenje današnje »civilizacijes«.

Preveo David Albahari

dušan tođorović: vizuelni trag (prostor p), 1976.

oto tolnai

42.

Pošto se prava definicija ljudske egzistencije nalazi u samom »mise-en-scène-u«.
(Susan Santog)

tražim jednu ulicu
tražio bih jednu ulicu
ali nemam mapu
davno su se raspali i kuponi za metro
u mom novčaniku
mala kuća
velika kuća
stara kuća
nova kuća
nije kuća
nekakva javna zgrada
siva javna zgrada
i siva javna zgrada je kuća
samo da mi je znati u kojem kvartu da je tražim
nemoćno grebuckam
ponovo čitam razglednicu
koju je donelo proleće
poseti me
13 rue pierre guérin paris 16e
ko bi mogao biti taj pierre guérin
nema ga u novom mađarskom leksikonu
nalazim samo camilla guérina jednog od
izumitelja bcg vakcine protiv tuberkuloze
révai mi nije potpun
odnosno uvek nedostaje onaj tom
koji mi je potreban
trebao bih petit lroussea
nemam petit lroussea
da nazovem kapistrana
a on je kao lasica
nazovem ga
halo
zdravo
molim te pogledaj u malom lrousseu
ko je bio pierre guérin
dobro sačekacu
halo
diktiraj
PIERRE GUÉRIN

.....
.....
hvala
ne gledam rukomet
televizor je ukopčan
ali ga ne gledam
čitav stan mi čudno podrhtava
kao da je pun neke mlake zelene vode
plivam lagano oko istola
pišem pesmu
o pierreu guérinu
zdravo
poštovani pierre guérin šta ću sa vama
nekakva polazna tačka je uvek potrebna
ne gledam televiziju
danas više neću ni telefonirati
moram da se oslonim na sopstvene snage
da se oslonim na sopstvene snage
lutam među rešetkama redova
nije valjda zatvor
ili bolnica
ne znam
nekada smo još sedeli na terasi
vetar je u našim rukama
listao filmske žurnale (camhiers du cinéma)
renoir rekla si ti

ispijajući piće
kao stroheim koji ima slomljenu kičmu
maglovite obale reko
maglovite obale
gospoda iz šangaja
gospoda iz šangaja
skazaljku mog radija
nameštam između dve stanice
i slušam
talasi zapljuskuju malo s ove malo s one strane
malo potom pomešaju se
malo se razdvoje
govor muzika šumovi
ako te budem našao
na rue pierre guérinu
na rue pierre guérinu
nećemo otići u bioskop
na rue pierre guérinu sigurno nema biskopa
ni filmske žurnale neće listati više
vetar u našim rukama
film
crno-beli
bićemo film
pepeo i dijamant
dijamant i pepeo
između dve stanice
u mlakoj zelenkastoj barici
moj papagaj ne može da spava
gledam njegovo oko/tačku
GODARD
nas posmatra krišom iza ugla
vidimo ali se pravimo kao da ne vidimo
njegovu kameru skrivenu u ogromnu kost lignje
na rue pierre guérinu
naslonivši nemarno noge
o palmu izraslu iz pivskog bureta
na rue pierre guérinu
na rue pierre guérinu

51.

nije na odmet ponovo pročitati i moje pesničke zbirke
jedna na primer nosi naslov galebova grudnjača
imam još tri primerka
ima i crteža u njoj
posebno me raduje što su pesmicu po kojoj je nazvana čitava zbirka

uvrstili u knjigu s pesmom oko sveta
iz serije
biseri svetske književnosti
u mladosti sam naime želeo
da postanem pesnik tipa cendrars — michaux
i od tada neprestano se osećam kao neko
ko će sutradan otputovati negde daleko veoma daleko
sa svojim roditeljima
ili bez roditelja
ISPOD TERASE EXCELSIORA
OD FINIH LETVICA BOJE MESA
GRADIO SAM SANDUKE ZA NARANDŽE i tako dalje
trebao sam sačinjavati ovakve jednostavne male knjižice
istina gogoljeva smrt nalik je na to
trebalo je pisati samo o čaši vode
a imam i jednu knjigu koju sam pisao zajedno s jednim prijateljem

ona je crvena
gledam naše fotografije na omotu
na moju poeziju
najviše je uticalo
evo dakle
da ne ostanem dužan ni s jednim malim priznanjem
tiho brujanje
dizala za knjige zagrebačke čitaonice
dakle to dizalo i ništa više
sećam se još kada sam pisao doreen-2
čibuk je preveo moju pesmu
doreenu na engleski
ali kao što je kasnije pričao
morao je pesmu malo prepevati
malo prepevati
izostavljati
dodavati
no i engleski baš nije najbolje znao u to vreme
od tada već naravno govori sve jezike
sećam se bilo je tako da ću novu 64 godinu
dočekati zajedno s doreenom
prošle godine u amsterdamu
mnogo sam mislio na tu indonežanku
ponekad sam hteo jednostavnije stvari
činiti nego što je poezija
ponekad sam hteo složenije stvari
činiti nego što je poezija
i život je prošao

Preveo s mađarskog:
Arpad Vicko

PRVI PUT S MAJKOM NA JUTRENJE

slavko lebedinski

Ganjala me kera besparice, tukao me maler po prstima kad god bih od nekog zemljaka zamolio pozajmicu do sutra. Ne treba mi duže, već samo koliko do sutra kad primam honorar.

Znao sam da taj dan povraćaja novca neće dočekati ni na kukovo leto; biće da je i njima odnekud bilo jasno da od toga nema ništa. Nisu bili pri parama. Slajpik od svinjske kože ne ostavlja se na klaviru, pogotovo kad taj muzički instrumentat ne ulazi u popis domaćinstva. Neka im umre majka, ako to nije bila istina. Znao sam da su krivokletnici kao što sam ja bio neuspešan lažov koji nije uspevao da izmuze pare ni od Mikana Lešnika. Nijedna majka nije umrla što ju je njen sin založio kao presnu istinu. Bila bi to skupa cena da se dođe do istine. Ne znam da li su me pročitali, kao ispale laktove na sakou boje trule višnje, ili nisu imali poverenja prema mokasinama čiji vek nije mogao da spasi ni par penđžeta.

Od uspele laži može se ručati u *Kasini*, po izboru i s dezertom, pojediti preko sutlijaš s naherenom šampitom kod *Medžeda* i popiti presečenu ružu kojoj se nikud ne žuri u pet popodne. Od neuspele laži mogao da kupiš ni lilihip. Ona je mogla da vas opeče gore nego sve istine sveta s kojima niste na prijateljskoj nozi. U takvim slučajevima plavi bonovi za Studentsku menzu na Obilićevom vencu bili su prva pomoć i uteha za stomak koji je grajio kao sudopera iz kuhinje. Ufiti-ljio sam i, mora se priznati, klonuo duhom.

Dani su se vukli kao mačja creva po dorćolskim avlijama, noću sam cvokotao od glupog straha u sobici s niskom tavanicom, nešto prostranijom od grobnice trgovca vunom Paloševića. Tiha Mumižaba je plaćao kiriju i zimi potrošenu struju za grejanje, to je bila njegova soba. Ostavio mi je na čuvanje do povratka sa specijalizacije, rekao da ne pravim svinjarije, ne dovlačim picikata iz frizeraja i pazim kako se vladam prema gospođi Radojki Kolobari. Za Tišu su samo frizerke imale pucaljku od zove i zarazne bolesti kojim nije u stanju da odoli ni trgovačka mornarica.

Gazdarica nije pravila pitanje što me je njen stanar ostavio da čuvam sobu, rekla je da neće tolerisati mladalačke besove i neka pazim da ne lupam vratima. Škrtičila je na svemu, zato joj niko nije dolazio na kafu i dangubu, ali se nije usudila da mi lupi ključ u bravu. Kupovao sam je glupavim pričama o mojoj babi Dikosavi koja je poznavala svaku vampir-travu na Goliji i bajala u ugljevlje i mrtvačko čelo. Jednom godišnje se spuštala u bunar kod Ljubanica i izlazila podmlađena i čila. Na tom začaranom mestu redile su se i spremale vile-zavotkinje da prepadaju svet u vreme svinjokolja i daća.

Teže je sakupiti vreću muva nego razmrdati ustajali život žene koja je sahranila muža i od njega nije ponela poroda ispod palsa. Plesan se sakupljala na njenom hlebu, zeleni jed prevukao je somotom njeno udovištvo. Godine joj se oglašavaju u zglobovima, a upaljeni kapci govorili su o iskvašenim jastucima i ubogom prevrtanju u tilhoj, julskoj večeri.

Kad je bilo pogodno, ubacivao sam u vatru nesrećnu Paraskavu koja se nikad nije udavala od sudnjeg dana njenog policijskog narednika Stevana Obramice. Ciganska britva na vašaru pronašla je žilu kucavicu i život se pretvorio u crvenu lokvu. Ujka Mikan je hteo da se zakaluđeri, ali su ga isterali iz manastira pre nego što se zaredio. Upao je u živi kreč i njegov zagrobni život uznemirio je sve duhove koji su verovali u srećan život i poljske radove. Kolac koji je poboden u njegov prazan grob na Roždanskom groblju nije mu smetao da ostavlja plave